

Goodwill – avagy számviteli „Ki mit tud?”



A magyar számviteli törvény cégvásárlás, üzleti vagy cégérték számviteli elszámolására vonatkozó szabályainak gyakorlatba való átültetése sokszor nehézségekbe ütközhet. A magyar számviteli elszámolásokkal foglalkozó hírlevelünk jelen kiadása e gyakorlati kérdésekre hívja fel a figyelmet.

Cégvásárlás

A számvitel törvény előírásai alapján üzleti vagy cégérték, illetve negatív üzleti vagy cégérték keletkezhet cégvásárláskor, amely történhet vagy részesedésszerzés útján, vagy eszközök és kötelezettségek állományának együttes megszerzése révén.

Abban az esetben, ha a társaság eszközök és kötelezettségek összességét vásárolja meg, amiket tételesen állományba vesz, akkor jó esetben megfogalmazódik a kérdés, hogy ez az ügylet cégvásárlásnak minősül-e, és így vonatkoznak-e rá egyáltalán az üzleti vagy cégértékre vonatkozó szabályok? A számviteli törvény mélyen hallgat arról, hogy mi tekinthető cégvásárlásnak ilyen esetben. A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS-ek) részletes szabályokat tartalmaznak arra vonatkozóan, hogyan lehet azonosítani, hogy cégvásárlás, azaz úgynevezett üzleti kombináció történt-e, vagy pedig csak az eszközök és kötelezettségek egy csoportját vásárolták meg. Az azonban kérdéses, hogy ezeket a szabályokat lehet-e alkalmazni valamilyen mértékben a magyar számviteli elszámolásokban.

Vételár-allokáció

Ha az ügylet valamely oknál fogva nem minősülne cégvásárlásnak, akkor sem lenne feltétlenül egyértelmű a számviteli elszámolás. Például ha a vételárát egy összegben határozták meg, akkor a számviteli törvény alapján fejtörést okozhatna annak meghatározása, hogy a vételárát hogyan allokálják az egyes eszközökre és kötelezettségekre, hogyan

határozzák meg azok egyedi bekerülési értékét, történhet-e az allokáció például azok piaci értéke arányában.

Ha az ügylet cégvásárlásnak minősül, akkor sem ülhetünk ölbe tett kézzel: a számviteli törvény nem kínálja fel tálcán a gyakorlati kérdések megoldását, ahogyan azt a következőkben látni fogjuk.

(Negatív) üzleti vagy cégérték meghatározása

A számviteli törvény előírásai szerint az üzleti vagy cégérték, a negatív üzleti vagy cégérték értéke az ellenérték és

- eszközök és kötelezettségek állományának vásárlásakor, a megvásárolt eszközök piaci értékének és az átvállalt kötelezettségek számviteli törvény szerinti értékeléssel meghatározott értékével csökkentett értéke (nettó eszközérték)
- tőzsdén jegyzett részvény vásárlásakor a megvásárolt részvények piaci értéke
- tőzsdén nem jegyzett befektetés vásárlásakor a megvásárolt befektetésre jutó, az adott társaság eszközei és kötelezettségei piaci értéke figyelembe vételével meghatározott saját tőke értéke (számított saját tőke értéke)

közötti különbséget, ha a különbséget – az utóbbi két tétel esetén – lényeges.

Az utolsó esetben, ha a számított saját tőke negatív, akkor az üzleti vagy cégérték a fizetett ellenértékkel egyezik meg.

A részesedés bekerülési értéke $a(z)$ (negatív) üzleti vagy cégértékkel korrigált ellenérték (vétélár).

A gyakorlatban $a(z)$ (negatív) üzleti vagy cégérték számítására számos variáció előfordulhat attól függően, hogy a nettó eszközérték, a számított saját tőke és az ellenérték hogyan viszonyul egymáshoz. Például befektetés vásárlásakor, amennyiben a számított saját tőke negatív, elbizonytalanodhatunk a tekintetben, hogy a fenti szabályt hogyan alkalmazzuk, ha e mellett még az az extrém helyzet is borzolhatja a kedélyeket, hogy az ellenérték is negatív, vagyis az eladó fizet a vevőnek, hogy megvegye a negatív piaci értékű befektetést.

A számított saját tőke

Ahogy a fentiekből is látható, befektetés vásárlásakor a részesedés és $a(z)$ (negatív) üzleti vagy cégérték bekerülési értéke nagymértékben függ attól, hogy mit tekintenek a felvásárolt társaság eszközeinek és kötelezettségeinek, és ezekhez az eszközökhöz és kötelezettségekhez mekkora piaci értéket rendelnek. Mindez értelemszerűen eszközök és kötelezettségek állományának vásárlásakor is releváns.

A felvásárolt társaság eszközei és kötelezettségei

De mely eszközöket és kötelezettségeket kell/lehet a felvásárolt társaság eszközeiként és kötelezettségeiként figyelembe venni? Csak azokat, amelyek a felvásárolt társaság mérlegében szerepelnek? Vagy azokat is, amelyeket ezen felül az adás-vételi szerződésben azonosítottak? Esetleg még azokat is, amelyeket a szerződésben ugyan nem azonosítottak, de amelyek adásvételi ügylet tárgyát képezhetnék önmagukban vagy más eszközökkel együtt? Ilyen eszközök lehetnek például a vevőkapcsolatok, a szerződésállomány, egyéb mérlegben ki nem mutatott immateriális javak, de akár a verseny kizárására vonatkozó kötelelem is. A számviteli törvény nem tartalmaz előírásokat arra nézve, hogy a számított saját tőke értékének meghatározása szempontjából mely eszközöket és kötelezettségeket kell a felvásárolt társaság eszközeinek és kötelezettségeinek tekinteni. Az alkalmazott megoldásnak ugyanakkor további számviteli és adóvonzatai is lehetnek, hiszen a részesedésre és $a(z)$ (negatív) üzleti vagy cégértékre eltérő szabályok vonatkoz(hat)nak.

Piaci érték

Mit tekintünk az eszközök és kötelezettségek piaci értékének? A számviteli törvény nem határozza meg a piaci érték fogalmát, ugyanakkor egyes vélekedések szerint a számviteli törvény valós értékre adott fogalma alapján a piaci értéket és a valós értéket szinonimaként lehet értelmezni.

Cégvásárlás költségei

Cégvásárlás esetén általában felmerülnek különböző járulékos költségek, például jogi költségek, átvilágítási költségek, sikerdíjak. Öröközöd kérdés, hogy ezek a költségek közvetlenül kapcsolódnak-e a felvásárláshoz, és így a bekerülési érték részét képezik-e, eszközként aktiválhatók-e? Egyes szakmai állásfoglalások szerint különbséget kell tenni aközött, hogy például a költség amiatt merül fel, hogy felkutassuk a megfelelő befektetést, és a között, amely amiatt merül fel, hogy a kiszemelt társaságot átvilágítják.

Továbbá akár különbség lehet aközött is, hogy az átvilágítás a megvásárlásra vonatkozó döntés megalapozása miatt történik-e, vagy pedig már a döntést követően, például a pontos vételár megállapítása céljából.

A számviteli törvény konkrét szabályokat tartalmaz a részesedés és az üzleti vagy cégérték összegének meghatározására, és ott minden esetben a fizetett ellenérték képezi a számítás alapján. Ez felveti azt a kérdést, hogy fizetett ellenértéknek tekinthető-e a felvásárlás közvetlen költsége, vagy a fizetett ellenérték alatt az eladónak fizetett szerződéses vételárat kell-e érteni? A számviteli törvénynek a bekerülési értékre vonatkozó általános szabályai alapján aktiválandóak-e a közvetlen költségek? Ha aktiválandók, akkor a megszerzéshez közvetlenül kapcsolódó költségeket a részesedés értékében, vagy az üzleti vagy cégérték értékében kell-e figyelembe venni, vagy pedig esetleg külön eszközként kellene állományba venni?

Amortizáció

Üzleti vagy cégérték kimutatása esetén elgondolkodtató, hogy lehet-e az üzleti vagy cégérték után terv szerinti értékcsökkenést elszámolni? A számviteli törvény nem tartalmaz olyan előírást, amely szerint üzleti vagy cégértékre eleve nem lehet terv szerinti értékcsökkenést elszámolni, ugyanakkor előírja, hogy nem szabad terv szerinti értékcsökkenést elszámolni olyan eszköznél, amely értékéből a használat során sem veszít, vagy amelynek értéke – különleges helyzetéből, egyedi mivoltából adódóan – évről-évre nő. Ez jelentheti-e azt, hogy üzleti vagy cégértékre terv szerinti értékcsökkenést csak akkor számolnak el, ha a hozzá kapcsolódó jövőbeni gazdasági haszon egy határozott időtartamon belül kimerül? Hogyan határozzuk meg ezt az időtartamot?

A számviteli törvény alapján a negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt a cégvásárlást követő 5 év vagy ennél hosszabb idő alatt lehet az egyéb bevételekkel szemben megszüntetni, a törvény azonban nem ad további iránymutatást arra vonatkozóan, hogyan kell meghatározni a negatív üzleti vagy cégérték „hasznos élettartamát”. Egyes vélekedések szerint az amortizáció időtartamának meghatározásánál célszerű figyelembe venni a negatív üzleti vagy cégértéket keletkeztető okokat, például a jövőre vonatkozó veszteségvárakozásokat. De miért kell 5 évig elhúzni az eredményben való elszámolást akkor, ha a negatív üzleti vagy cégérték egyszerűen a jó ár miatt alakul ki (azaz kevesebbet fizetett a felvásárló, mint amennyi az eszközök és kötelezettségek piaci értéke alapján indokolt lett volna, és nyereséges működésre számítanak a felvásároltnál)?

Terven felüli értékcsökkenés

A számviteli törvény elkülönülten tartalmaz előírásokat a részesedések értékvesztésére és az üzleti vagy cégérték terven felüli értékcsökkenésére vonatkozóan, ezért kérdésként merülhet fel, hogyan kell az értékvesztést, terven felüli értékcsökkenést meghatározni, külön-külön a részesedésre és az üzleti vagy cégértékre, vagy együttesen? Gondoljunk arra, hogy a befektetés megtérülő értéke a fedezete mind a részesedésnek, mind az üzleti vagy cégértéknek. Hogyan lehetne a részesedés és a hozzá kapcsolódóan, de elkülönülten kimutatott üzleti vagy cégérték értékelését egymástól függetlenül elvégezni?

További fogas kérdés lehet, hogy amennyiben a részesedésre értékvesztést kell elszámolni, van-e lehetőség vagy kötelezettség a kapcsolódó negatív üzleti vagy cégérték halasztott bevételként kimutatott értékének részleges kivezetésére, és ha igen, milyen összegben? A számviteli törvény szerint negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt az egyéb bevételekkel szemben meg kell szüntetni az alapul szolgáló részesedés bármilyen jogcímen történő könyvekből való kivezetése esetén. Az értékvesztés ugyanakkor nem jelenti a részesedés könyvekből való kivezetését. De ezt szó szerint kell-e értelmezni? Ennek ellenére lehet-e indokolni azt, hogy a befektetés megtérülő értékét a részesedésnek a negatív üzleti vagy cégértékkel csökkentett értékéhez viszonyítjuk hasonlóan a fenti esethez, amikor üzleti vagy cégértéket mutatunk ki?

Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy az üzleti vagy cégérték nem csak a megszerzett befektetéshez kapcsolódik, hanem több üzleti egységhez, amelyek nem alkotnak egyetlen elkülönült jogi személyt. Ebben az esetben az üzleti vagy cégérték értékelése további bonyodalmat okozhat.

Átalakulás

A számviteli törvény előírásai alapján beolvadás esetén a részesedésekhez kapcsolódó üzleti vagy cégérték beolvadás során megszüntetendő összegét a saját tőkével szemben kell kivezetni. Jelenti-e ez azt, hogy az üzleti vagy cégértéket minden esetben ki kell vezetni a beolvadáskor? Ha nem kell teljes egészében kivezetni, akkor hogyan határozzuk meg a megszüntetendő üzleti vagy cégérték összegét? Egyes vélekedések szerint érvelhetünk azzal, hogy ha a beolvadással létrejövő társaság üzleti értéke fedezetet nyújt az üzleti vagy cégérték értékére, így az továbbra is megtérül, akkor nem indokolt az üzleti vagy cégértéket a beolvadáskor kivezetni, illetve csak a megtérülő összegben felüli részt indokolt kivezetni.

A számviteli törvény előírásai alapján a negatív üzleti vagy cégértékként kimutatott halasztott bevételt az egyéb bevételekkel szemben meg kell szüntetni átalakuláskor abban az esetben, ha a negatív üzleti vagy cégérték keletkezésére ható körülményekben, feltételekben olyan változások következnek be, amelyek a negatív üzleti vagy cégérték további kimutatását nem indokolják. De melyek azok a körülmények, feltételek, amelyek változása indokolja a negatív üzleti vagy cégérték kivezetését? Erre a számviteli törvény nem szolgál példákkal.

Az értékelés tekintetében azt is figyelembe kell venni, hogy korábban a(z) (negatív) üzleti vagy cégértékre a jelenlegitől eltérő számviteli szabályok vonatkoztak, amely alapvetően befolyásolhatja az értékviszonyokat. Különösen bonyolíthatja a helyzetet az, ha az átalakulás során az ártértékelési módszert választják.

Végezetül

Mint az a fentiekből is kitűnik, a cégfelvásárlások során számos kérdés merülhet fel. A hírlevél ugyan erre nem tért ki, de a cégvásárlások adózási szempontból is tartogathatnak meglepetéseket. Jelen hírlevelünknek nem volt célja, hogy minden lehetséges ügyeletet érintsen, vagy minden felmerülő kérdésre válasz adjon. Ha maradtak Önökben bizonytalanságok, vagy éppen hírlevelünk kapcsán merültek fel, javasoljuk, hogy keressék meg adó- vagy számviteli tanácsadójukat, vagy bennünket, mert egy alaposan átgondolt, jól kidolgozott módszertan jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy a beszámoló valós képet adjon a társaság vagyoni és pénzügyi helyzetéről, a működés eredményéről.

Kapcsolat

Boros Judit
Partner

T: +36 1 887 7196

Kajtár László
Partner

T: +36 1 887 7324

KPMG Hungária Kft.

Váci út 99. H-1139 Budapest

E: kerdोजेलेक@kpmg.hu

Rakó Ágnes
Igazgató

T: +36 1 887 7438

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. Társaságunk ugyan törekszik pontos és időszzerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. Társaságunk nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkért, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nélkülözik társaságunknak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő szaktanácsadást.

A KPMG név, a KPMG logó és a „cutting through complexity” a KPMG International lajstromozott védjegye.

© 2014 KPMG Hungária Kft, a magyar jog alapján bejegyzett korlátozott felelősségű társaság, és egyben a független tagtársaságokból álló KPMG-hálózat magyar tagja, amely hálózat a KPMG International Cooperative-hez („KPMG International”), a Svájci Államszövetség joga alapján bejegyzett jogi személyhez kapcsolódik. Minden jog fenntartva.